

A RAC-TÓL A REAC-IG

SZÖVEVÉNYES RÁKOSPALOTAI KLUBTÖRTÉNET

ÍRTA: Lőrincz Róbert

Bevezetés

A Rákospalotai Egyetértés Atlétikai Club (REAC) múltjáról mindeddig nem született összefoglaló klubtörténet, a néhány ezzel kapcsolatos írás is leginkább helytelen adatokat, eseményeket tartalmaz. Talán ez is közrejátszhat abban, hogy mind a szurkolók, mind maga az egyesület képviselői meglehetősen keveset tudnak a klub történetéről. A közelmúltban – egyéb irányú sportkutatásaim során – olyan információkhoz jutottam, amelyek a REAC jelenlegi címerében szereplő 1912-es alapítási dátum helyességét is megkérdőjelezzik. A levéltári dokumentumok szerint ugyanis hivatalosan 1913-ban alakult meg a REAC jogelődjének tekinthető Rákospalotai Atlétikai Club (RAC), majd 1914-ben a Rákospalotai Egyetértés Sport Club (RESC). A két egyesület a második világháborút követően, 1946-ban fuzionált Rákospalotai Egyetértés Atlétikai Club (REAC) néven. Mivel az 1946-ot követő évtizedekben is talán a sporttörténelem egyik legszövevényesebb klubtörténetével állunk szemben, így érdemes az egyesület eddig ismeretlen múltját most – a legnépszerűbb sportág, a labdarúgás eseményeire fókuszálva – feltárni.

A RAC és RESC története az 1946-os fúzióig

1910-es évek legelején a rákospalotai középosztály ifjúsága az Újpest-Rákospalotai Atlétikai Klub (URAK) köré tömörült, mely azonban székhelye, pályája és tagsága révén inkább a szomszédos Újpesthez volt köthető. Mivel az egyesület nemcsak a sportélet terén fejtett ki tevékenységet, hanem Újpest és Rákospalota társadalmi életébe is bekapcsolódott, ezért a tagfelvételeket megszigorította. Így az URAK konzervativizmusa

A REAC címere
(FORRÁS: A REAC HONLAPJA)

is hozzájárulhatott ahhoz, hogy 1913. március 5-én a három Szeniczey-fivér, Béla, Károly és Kálmán vezetésével megalakult a Rákospalotai Atlétikai Klub (RAK), amely leginkább a palotai tisztviselőkre, továbbá a helyi iparos ifjúságra támaszkodott. A kék-fehér színeket felvevő egyesület elnökének Verbó Pált, intézőjének pedig a községháza fiatal hivatalnokát, Szeniczey Bélát választotta. Az egyesület – melynek tagjai az elmúlt évben, amolyan alapszabály nélküli szabadcsapatként üzték a labdarúgást a település központjában, a Széchenyi-téri templom mögött elegyengetett buckás területen – néhány napon belül hivatalosan is megalakította futballszakosztályát. A labdarúgók eleinte a Szentmihályi út mellett kialakított játéktéren fogadták ellenfeleiket, 1914 nyarán azonban engedélyt kértek és kaptak a községtől, hogy visszatérhessenek a Széchenyi térre, és közvetlenül a templom szentélyének háta mögött (a mai REAC-stadion északi oldalán) sportpályát építhessenek.

Az első világháború nagy veszteségeket okozott a klubnál, a III. osztályban játszó egyesület csak a háború befejezése után tudta reorganizálni a csapatát. Egy 1922. februári alapszabálmódosítás alapján az egyesület neve Rákospalotai Atlétikai Club-ra, rövidítve RAC-ra változott. Az elnöki tisztelet ekkor a labdarúgó szövetség népszerű ház-nagya, Labiner Gyula töltötte be.

1922 májusában nagy összecsapásra készültek a palotai sportbarátok. A RAC a jelentős szurkolói bázissal rendelkező Palotai Testgyakorló Kör (PTK) csapatával mérte össze erejét. A rákospalotai „derby” eredménye nem ismert, ám klubtörténeti szempontból is érdekes a két egyesület rivalizálása. Az 1912-ben alakult PTK egy 1922 augusztusában megjelent újsághír szerint ugyanis feloszlott, s beolvadt a Rákospalotai Atlétikai Clubba. Gondolhatnánk, hogy így talán a Palotai TK 1912-es alakulási dátuma szerepelhet a bevezetőben már említett mai REAC címerben, ám ezt cáfolja, hogy a jegyzőkönyvek szerint a PTK mégis továbbműködött (1923-ban, 24-ben és 1926-ban is játszott mérkőzéseket), valamint a klub nyilvántartásból való törlését a belügyminiszter csak 1948-ban rendelte el.

1924 elején a Rákospalotai Atlétikai Club megválasztotta új tisztikarát. Ügyvezető elnök az ekkor már a községházán tisztviselőként dolgozó, későbbi rákospalotai polgármester, Szöcs József lett, főtitkárnak Janza Károlyt, titkárnak Neubauer Emilt választották, míg az elnök továbbra is Labiner Gyula, az intéző pedig a klub nagy tiszteletben álló alapítója, Szeniczey Béla maradt.

A labdarúgócsapat a magyar bajnokság harmadik vonalának egyik meghatározó együttesének számított, a III. osztályú válogatott csaknem minden mérkőzésén szerepeltek a RAC játékosai. A Széchenyi téri pálya körül azonban sokasodtak a gondok, egyre több mérkőzést kellett elhalasztani annak használhatatlansága miatt. A játéktér ugyanis egy mélyedésben

feküdt, így a nagyobb esőzések után teljesen víz alá került. A másik „kellemetlenséget” a szomszédos templom okozta. A temetések alkalmával, a gyászmenet elvonulásáig a mérkőzéseket hosszabb, rövidebb időre meg kellett szakítani, ami miatt a vendégcsapatok – egy számukra kedvezőtlen végeredmény esetén – óvást nyújtottak be. Ugyan már 1924-ben felröppent a hír, hogy a RAC-pálya helyén Rákospalota vásárteret létesítenek, s a klub a lánynevelő intézet mellé költözhetne, ám a tervekből ekkor még nem lett semmi. A klub amúgy is szárnyalt, a csapat feljutott a magyar bajnokság második vonalába, s a RAC tagsága remélte, hogy a város vezetői nem fognak akadályt gördíteni a palotai ifjúság sportolási lehetősége elé.

Az 1926-os év eseményei azonban fekete betűkkel íródtak a klub történetében. A város a palotai templom mögötti futballpályán mégiscsak piacot épített, így az egyesület sportolási lehetőség nélkül maradt. Tovább súlyosbította a helyzetet, hogy 1926 szeptemberében (a professzionális bajnokság bevezetése miatt, az országos tendenciának megfelelően) a RAC futballszakosztályának legjobbjából megalakult a település profi labdarúgócsapata, a Rákospalota FC. A profi liga második osztályába kerülő zöld-sárga színeket viselő RFC a RAC vezetőit (többek között a Szeniczey-fivéereket) is kiszakította az anyaegyesületből, mivel ők elnöki, főtitkári tisztségeket kaptak az új klubban. A Rákospalotai AC-ban maradt játékosok szereplésüket az ekkor alakult amatőr bajnokságban folytatták tovább. A Széchenyi téri futballpálya megszűnése óta játéktér nélkül álló város 1926 októberében avatta új sporttelepét a palotai határban, a Szent Korona és a Szabadság utcák sarkán. A városvezetés döntése értelmében a profi csapat mellett az összes helybéli sportegyesület itt játszotta bajnoki mérkőzéseit.

A szétválás miatt megroggyant RAC azonban nem tudta kiheverni legjobbjainak elvesztését, az amatőr bajnokság első vonalából indulva minden

1925-ös kitűző

(FORRÁS: MAGYAR FUTBALL HONLAPJA)

évben egy osztálylyal lejjebb zuhant, s 1928-ra a megszűnés szélére került. A teljes összeomlást egy sportszerető, fiatal palotai lelkésznek, dr. Klobetz Sándornak köszönhetően sikerült elkerülni, aki 1928 augusztusában sikeres fúzióval keltette életre a haldokló egyesületet. A rákospalotai profi csapat elnökeként is buzgólkodó plébános – aki a váci püspök engedélyével futballbírói vizsgát tett, s első magyar pap-játékvezetőként később a labdarúgó szövetség fegyelmi bizottságának is vezető személyisége lett – a Palotai Turul SC-t olvasztotta be a szép múltú RAC-ba, mely így újra elindulhatott a bajnoki küzdelmekben.

1929-től kezdve a magyar labdarúgás ötödik vonalának számító Budapesti LASz IV. osztályában szerepelt a gárda, melynek csak 1938 – a klub fennállásának huszonötödik évfordulója – után sikerült előbbre kerülnie. A jubileum amúgy is felrázta egy kissé Rákospalota sporttársadalmát és a RAC mérkőzésein – melyeket 1931-től az új városi pálya használhatatlansága miatt a szomszédos Pestújlányon játszott le a csapat – már sok száz főnyi szurkoló biztatta a palotai fiúkat. A klub elnöke ebben az időben id. Tóth János volt, de a munka zömét Ecker Endre ügyvezető és Nagy Zoltán főtitkár végezte. 1938-ban az egyesület jubileumi zászlószentelést is tartott, ahol a zászlóanyai tisztséget a rákospalotai polgármester, dr. Szöcs József neje töltötte be.

E felfelé ívelő időszaknak a második világháború vetett véget. A háború után, 1945 tavaszán az új politikai irányvonalaknak megfelelően a RAC a nevét Rákospalotai Vasas AC-ra változtatta. A

klub intézője kijelentette: „*Irtózunk a régi világtól, még a nevünk se emlékeztessen rá! A reakciót kigyomláltuk a klubból, munkás sportemberek vagyunk, büszkén viseljük a munkásnevet...*”. A hazai mérkőzéseit még mindig a pestújhelyi pályán játszó csapat azonban egy esztendővel később, 1946 júliusában összeolvadt a RESC Barátság csapataival, és Rákospalotai Egyetértés Atlétikai Club (REAC) néven folytatta működését.

A fúzió másik tagja, a Rákospalotai Egyetértés Sport Club (RESC) 1914-ben alakult, ám az egyesület 1919 februárjában visszalépett a harmadosztályú bajnoki küzdelmekről és feloszlott. Az 1925-ben újraalakult, piros-kék színeket viselő klub csak 1932-ben alkotta meg alapszabályait, melyek szerint a rákospalotai tisztviselő, kereskedő és iparos ifjúságot szeretne volna sportegyesületbe tömöríteni. Az egyesületnek 1932-ben negyvenfős, főleg iparosokból (lakatos, asztalos, szerelő) álló tagsága volt, akik egytől egyig Rákospalotán laktak, döntő többségük ott is született.

A labdarúgócsapat folyamatosan az ötödik, hatodik osztály között ingázott, 1937-ben Turcsány Mihály elnök, Altmann László és Elek Béla intézők, 1943-ban Maróthy Pál elnök és Hörömpöly Gábor titkár vezetésével. A klub 1941 januárjában – az országban elsőként – kismotoros szakosztályt is alakított.

A világháborút követő időszak politikai, társadalmi változásai a RESC életében is fordulatot hoztak. 1945 tavaszán az MKP által szervezett MADISZ-sportkörök mellett Barátság néven a Szociáldemokrata Párt is létrehozta saját sportegyesület-hálózatát, melyhez a palotai egyesület

A RESC csapata 1938-ban

is csatlakozott. 1945 szeptemberében az immár RESC-Barátság néven szereplő egyesület a RAC egykori Széchenyi téri pályája helyén engedélyt kapott sporttelep építésére. Az egyesület a területet díszelnökének, Rákospalota frissen megválasztott polgármesterének, a helyi szociáldemokrata mozgalom vezéralakjának, Szőcs Áronnak köszönhette. A sporttelepet 1946 áprilisában 4000 néző előtt avatta a klub a Rákospalotai MADISZ elleni 6:2-es győzelemmel. Azt nem tudjuk, hogy ez a pálya pontosan a régi RAC „grund”, vagy elforgatva, néhány tíz méterrel délebbre, a mai REAC stadion helyén felszámolt öreg temető területén épült-e meg, annyi bizonyos, hogy húsz év szünet után újra labdapattogás zaja verte fel a csendet a Széchenyi téri templom mögött.

A RAC és a RESC fúziója, majd az új klub (REAC /Rp. Barátság, Rp. SzAC) 1950 nyaráig, a Belspeddel történt összeolvadásig

1946. július 13-án a Rákospalotai Vasas AC (RAC) és Rákospalotai Egyetértés Barátság (RESC) tisztújító közgyűlést tartott a palotai Szász Károly (ma Népfelkelő) utca 1. szám alatt. A két egyesület – melyek labdarúgói egyébként egy csoportban játszottak a labdarúgó-bajnokság második vonalában – bejelentette fúzióját, s azt, hogy a jövőben Rákospalotai Egyetértés Atlétikai

Club (REAC) néven szerepel tovább a Széchenyi téren (1948 márciusáig a REAC-Barátság nevet is használták). Az új egylet 1946. július 27-én terjesztette fel alapszabályát a belügyminiszterhez, melynek azonban jóváhagyása – ismeretlen okból – nem történt meg. Az egyesületben a következő években a labdarúgó mellett kerékpáros-, sakk-, motoros- és ökölvívó-szakosztály is működött.

A REAC futballcsapata – két jogelődjének helyén – az 1946/47-es idénytől már harmadik vonalnak számító Budapesti LASz I. osztály, 1. csoportjában indulhatott, ahol három esztendőn keresztül változó sikerrel szerepelt. 1949 márciusától azonban az Országos Sport Hivatal rendelkezése folytán (mely az önálló sportegyesületek megszüntetését célozta) a REAC közgyűlése felfüggesztette tevékenységét, majd az egylet 1949. június 17-i elnökségi ülésén kimondták, hogy a klubot a Rákospalotai Szakmaközi Bizottság átvette, s így mint társadalmi egyesület megszűnt. Bejelentették, hogy a jövőben Rákospalotai Szakmaközi SE [Rákospalotai SzAC] néven szerepelnek majd, s negyedik vonalbeli mérkőzéseiket (a klub az előző idényben kiesett a harmadosztályból) továbbra is a Széchenyi téren rendezik.

Az 1950-es esztendő mind a város, mind a sportklub életében nagy változásokat hozott. Az év elején Rákospalota Budapest egyik kerületévé vált, a Rákospalotai SzAC pedig beleolvadt a palotára kiköltöző, néhány hónappal azelőtt alakult, belvárosi központú Belsped Szállítmányozási

A Fősped csapatjelvénye. Ez a Budapest-címer az 1960-as évektől volt használatban, és a FŐSPED név is '69-től élt, tehát a jelvény az 1969-76 közötti időszakból származik.

(FORRÁS: MAGYAR FUTBALL HONLAPJA)

Vállalat csapatába, s így – szinte végleg elveszítve palotai identitását – Belsped

néven szerepelt tovább a Czabán Samura átke-restartelt Széchenyi téri pályán.

A Belsped, majd Szállítók 1950-től 1957-ig

Az 1950-es őszi bajnokságban a Belsped a negyedik vonalban, a BLASZ I. osztály 1. csoportjában szerepelt, a Czabán Samu téri pályát a Rákospalotai Növényolaj (volt Hutter Olaj) csapatával osztotta meg.

1951 elején a szállítók szakszervezetének csapata, az 1948-ban alakult Szállítómunkások SE Ecséri úti otthonából Rákospalotára költözve összeolvadt a Belspeddel, és Előre Belsped néven folytatta működését a Czabán Samu téren. 1954-ben a klub neve Budapesti Szállítókra változott. 1955-ben az egyesület feljutott a magyar bajnokság második vonalába, ahol mint Törekvés Szállítók (hivatalosan Törekvés Bp. Szállítók SK) játszott. 1957 januárjában, az újra Szállítómunkások néven szereplő csapat Rákospalotáról a Duna-cipő gyár újpesti, Fóti úti pályájára költözött.

Az újjáalakuló REAC 1957-től 1959-ig

Az 1956-os forradalmat követő hónapokban az ötvenes évek elejétől szakszervezeti fennhatóság alá vont és átnevezett sportegyesületek sorra vették vissza régi nevüket vagy alakultak újjá. Rákospalotán is összegyűltek a sportbarátok, hogy feltámasszák az 1949-ben szakmaközi, majd sorozatos fúziók során vállalati csapattá vált, így társadalmi egyesületként lényegében megszűnt REAC-ot. 1957 januárjában a kerületi tanács

nagytermében tartott alakuló ülésen megválasztották a szűkebb körű elnökséget, melyek tagjai Arnold Pál, Nagy Sándor, Kurinszky József, Tárnic Erő és Gál József lettek. A régi-új egyesület labdarúgó-, teke-, asztalitenisz-, kézilabda- és kerékpár-szakosztállyal működött. A labdarúgók a negyedik vonalnak számító Budapest bajnokság első osztályába kaptak besorolást, mérkőzéseiket a Czabán Samu téri pályán rendezték, melyet a Szállítómunkások SC elköltözése után már csak a Növényolaj csapata használt.

1957 őszén a REAC – a kerületi pártbizottság és a tanács támogatásával – 6000 néző befogadására bővítette ki a Czabán Samu téri sporttelepet. A fűvesített labdarúgópályán kívül futó-, kézilabda- és teniszpálya, valamint úszómedence is létesült. Az egyesület az 1958/59-es negyedosztályú bajnokság őszi fordulóját 15. helyen zárta, majd 1959 tavaszán megszűnt, valószínűleg a – több kisebb helyi klub egyesülésével még 1952-ben alakult – XV. kerületi Vasasba olvadt.

Visszakanyarodás a Szállítókhoz 1957 elejétől 1976 nyaráig, a klub megszűnéséig

Térjünk most vissza a RAC, RESC, REAC, Rákospalotai SzAC, Belsped vonalon – a különböző összeolvadások után – jogutódnak nevezhető Szállítómunkások SC-hez, amely, ahogy fentebb már említettük, 1957 januárjában a Czabán Samu térről a szomszédos Újpestre költözött. Az újpesti albérlés négy évig tartott, 1961 őszétől a magyar bajnokság második vonalában szereplő Szállítók visszatért a rákospalotai sporttelepre. A csapat mérkőzései előtt minden alkalommal a pálya addigi főbérlője, a XV. ker. Vasas játszott. Azonban hiába zárta a rákospalotai s részint az újpesti közönség is szívébe a lelkes együttest, 1963-ban újra költözniük kellett, rövid ideig a XIV. kerületi Rákosfalván volt kénytelen játszani az NB II.

A Szállítómunkások csapatjelvénye

(FORRÁS: MAGYAR FUTBALL HONLAPJA)

Nyugati csoportjának egyik legjobb csapata. Pedig a Czabán Samu téri

pálya adva volt, csupán a XV. kerületi vezetőkkel nem sikerült megértetniük, hogy a Szállítóknak sokkal nagyobb szüksége volt az NB II-es, sőt NB I B-s mérkőzésekre is alkalmas sporttelepre, mint az akkoriban ott játszó kisebb csapatoknak. Ahogy a későbbi nyilatkozatokból kiderült, ennek a legfőbb oka az lehetett, hogy az egykori RAC, RESC majd REAC tagok nem tekintették sajátjuknak a fúziók révén Rákospalotára került „idegeneket”.

1964-re azonban rendeződtek a pályaviszonyok, a Szállítómunkások SE főbérlelői szerződést kötött a Czabán Samu téren, s ez még akkor is öröm volt az egyesület számára, ha a pályát több al- és társbérlelővel (pl. XV. ker. Vasas, Növényolaj) kellett megosztani. Maga a klub ekkor már több mint másfélezer sportkörü tagot számlált és az öt szakosztályban (labdarúgó, sakk, súlyemelő, asztalitenisz és természetjáró) a versenyzők, játékosok száma meghaladta a háromszázat. 1969 januárjától FŐSPED-Szállítómunkások SE lett az NB I B meghatározó csapatának hivatalos elnevezése. Az országban szinte az elsőként, 1970-ben alakult meg a klub női labdarúgócsapata, mely az akkor induló női bajnokság egyik legjobbjának számított. 1976 júliusában azonban a FŐSPED Szállítók megszűnt, labdarúgó-szakosztályát a 22. sz. Volán Szállítók vette át, amely – jogutódként – a Czabán Samu téren játszotta tovább harmadosztályú mérkőzéseit. A megszűnt FŐSPED Szállítók olimpiai sportágai (atlétika, kosárlabda, súlyemelés) az akkor 10 éves rákoscsabai (Péceli úti) Volán SC-hez kerültek.

A „jogutód” 22. sz. Volán, majd – egy pályacsere után – 1977-től 1991-ig a rákoscsabai Volán SC a Czabán Samu téren

1977 júliusában azonban különleges pályacsere történt a két fővárosi „közlekedési” egyesület között. A másodosztályban játszó Volán SC labdarúgócsapata Rákospalotáról a Czabán Samu tere, a 22. számú Volán SE Rákospalotáról a Volán SC volt otthonába, rákoscsabai Péceli útra költözött. A csabai szurkolók nagyon haragudtak (egy harmadosztályú csapatot kaptak a másodosztályú helyett), ennek ellenére az első mérkőzésen felcsigázott érdeklődés fogadta az új „gazda”, a 22. Volán labdarúgóit. A találkozó előtt rokonszenves hang szólalt meg a megafonban: *„Örömmel és szeretettel köszönti Önt kerületének új sportegyesülete, a 22. Volán SE. Tisztelettel bejelentjük [...], hogy labdarúgócsapatunk a jövőben a Péceli úti sporttelepen játssza bajnoki mérkőzéseit. Kérjük Önt és családjának tagjait, hogy segítsen bennünket az eredményes szereplésben...”* Ugyanígy próbálta megnyerni a palotai szurkolók szimpátiáját a Volán SC is. Az első felhívást a legendás kapus, Grosics Gyula, a Volán SC elnöke intézte a rákospalotai drukkerékhez, arra kérve őket, fogadják szívesen, érezzék magukénak a Rákospalotáról a Czabán Samu terere költözött együttest.

A 22. sz. Volán rövidesen feljutott a másodosztályba, s egészen 1985-ös megszűnéséig – amikor is játékjogát a Rákosmenti TK kapta meg – a Péceli úton játszotta mérkőzéseit. A palotára került Volán SC 1979-ben a magyar bajnokság élvonalaiba került, majd a következő tizenegy idényben az első és a másodosztály között ingázott.

1969 körüli kép, a pályakomplexum más egy ifjúsági rendezvényre való felkészülésnek ad helyszínt. Hátterben jobbra a református imaház, balra az evangélikus templom jellegzetes tornyai

(FORRÁS: FORTEPAN 3641)

1990 decemberére azonban anyagi csőd szélére jutott az elsőosztályú labdarúgócsapatot működtető Volán SC. Az MLSZ visszalépett elnökjelöltje, Vermes János üzletember kivására az egyesület labdarúgó-szakosztályát, s 1991. január 5-én megalakította a főváros első és mindaddig egyetlen, kimondottan csak labdarúgásra specializált klubját, amely Volán FC néven szerepelt tovább az élvonalban. A Volán SC autós-, gyeplabda-, természetjáró- és tömegsportszakosztállyal működött tovább, a Czabán Samu téri pályát pedig bérleti díj ellenében adta használatba a futballklubnak.

1991-ben újra megalakul a REAC

1991 áprilisában huszonöt idősebb palotai sportember újra feltámasztotta az egykori Rákospalotai Egyetértés Atlétikai Clubot, amely – mint a fentiekből kiderült – ezen a néven, önálló egyesületként korábban mindössze öt esztendőn

keresztül (1946-49 és 1957-59 között) működött. 1991 nyarán, a Czabán Samu téren játszó Volán FC félévnyi működés után csődbe ment, és a negyedosztályú Ganz Danubius csapatába olvadt, amely így – a Volán jogán – a másodosztályba került. A frissen alakult REAC, mely a Volán FC megszűnésével megüresedett Czabán Samu téri pályát használhatta, a Ganz korábbi helyén, a negyedosztályú bajnokságban indulhatott. Decemberben aztán a Ganz Danubius visszalépett az NB II-től, helyét a REAC foglalhatta el. A REAC – mely jelenleg negyedosztályú, azonban a kétezres években az élvonalban is szerepelt – „újkori” története innen már jól dokumentált, könnyen kutatható, igaz hasonlóan zűrzavaros és gondokkal teli, mint az azt megelőző évtizedekben. Név módosulás és vidékre költözés, vesztegetési ügyek..., de mindez már egy következő írás témája lehet. Természetesen a fenti klubtörténeti visszatekintés sem teljes, nyitott kérdéseivel további kutatásokra ösztönözheti a rákospalotai sportbarátokat. ■